

Ποιος είναι ο Στωικός σοφός

[Ορθοδοξία](#) / [Θεολογία](#) / [Φιλοσοφία](#)

[Αθανάσιος Κορώνης, MSc στην Ορθόδοξη Θεολογία - Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο](#)

Ο σοφός είναι σε θέση να κατανοήσει την ειμαρμένη και να την αποδεχθεί όπως είναι διότι γνωρίζει ότι είναι έργο του θεού. Αλλά μέχρι να φτάσει στη κατάκτηση της σοφίας χρειάζεται να παλέψει με την άλογη φύση του. Η οποία ελευθερώνει τα αντίστοιχα θέλω του, τα οποία εκδηλώνονται με την απαίτηση διαβίωσης σε ένα διαφορετικό κόσμο. Τις παράλογες απαιτήσεις του εαυτού του ο σοφός τις αντιμετωπίζει με το λογικό και το ηγεμονικό μέρος της ψυχής του, τιθασεύοντας το άλογο με αποτέλεσμα να αποδέχεται αγόγγυστα και ηθελημένα τη ορισθείσα από τον παγκόσμιο λόγο τάξη αλλά και την δική του προδιαγραμμένη θέση σε αυτόν.

Ο σοφός δέχεται αναντίρρητα να είναι π.χ. φτωχός, άσχημος, άσημης καταγωγής. Ο σοφός μπορεί να νυμφευθεί και να τεκνοποιήσει διότι αυτές οι δύο δραστηριότητες δεν είναι ασύμφωνες με την φύση του λογικού και του κοινωνικού βίου. (Ματσούκας, 2008: 393). Μόνο ο Στωικός σοφός είναι πραγματικά ελεύθερος. Ελευθερία για τους Στωικούς είναι η ανεμπόδιστη λειτουργία της βούλησης. Ο σοφός των Στωικών είναι ελεύθερος γιατί έχει ταυτίσει την ελευθερία των

πράξεων του με τη λειτουργία της ειμαρμένης, αποδεχόμενος αναντίρρητα ότι όλα τα γινόμενα είναι μέρος ενός γενικού θεϊκού σχεδίου. Με αυτή τη στάση του συντονίζει τη βούληση του με τη θεϊκή βουλή ώστε να μη υπάρχει κανένα ανεπιθύμητο γεγονός. Η επίτευξη αυτής της οντολογικής ανωτερότητας βοηθά όλους όσους την κατέχουν να εκπληρώνουν τις επιθυμίες τους και παράλληλα να αποφεύγουν τη σύγκρουση με απευκταία πράγματα. Θα ζουν, δηλαδή, μέσα σε μια κατάσταση μακάριας απάθειας ,επειδή, δεν θα νιώθουν φόβο, ανησυχία η λύπη.

Η ελευθερία του σοφού από τους Στωικούς απεικονίζεται σχηματικά στην σκηνή ενός σκύλου ο οποίος είναι δεμένος σε μια άμαξα, τη πορεία της οποίας είναι αναγκασμένος να ακολουθήσει . Επομένως, δεν είναι οντολογικά αλλά ούτε και σωματικά ελεύθερος. Είναι, όμως ελεύθερος να επιλέξει τον τρόπο με τον οποίο θα ακολουθεί την άμαξα. Έχει,, μόνο δύο επιλογές ή να την ακολουθήσει θεληματικά και τότε θα οδηγείται ήρεμα από αυτή ή να της αντισταθεί και τότε θα την ακολουθεί βίαια συρόμενο. Στην πρώτη περίπτωση το σκυλί θα ενεργήσει με δύο τρόπους: υποχρεωτικά μεν αυτεξούσια δε, αυτή είναι η έννοια της Στωικής ελευθερίας την οποία κατέχει μόνο ο σοφός. Στην περίπτωση της βίαιης προσαγωγής το σκυλί θα πράττει μόνο υποχρεωτικά και κάθε αντίδραση του θα είναι μάταια. Σε αυτή τη παραβολική κατάσταση ανήκουν όλοι οι λοιποί άνθρωποι, επειδή, αναγκάζονται από το πεπρωμένο τους να ακολουθούν ή να σύρονται από γεγονότα και καταστάσεις παρά την αρνητική τους επιθυμία.

Σε αυτό το σημείο εγείρεται μια απορία που αφορά το δόγμα του προκαθορισμού. Αν όλα είναι προκαθορισμένα τότε θα έχει προκαθοριστεί και η ακριβής ενέργεια του σκύλου στο ζυγό.. Σύμφωνα με την Στωική σκέψη ο προκαθορισμός αφορά τις πιθανές αντιδράσεις του σκύλου, το αν θα είναι, δηλαδή, υπάκουο ή αντιδραστικό και όχι την αντίδραση του συγκεκριμένου σκύλου. Η συμπεριφορά του ζώου στον ζυγό αντιτάσσουν οι Στωικοί είναι θέμα της προσωπικής ευθύνης, η οποία επηρεάζει την επιλογή τους. Της προσωπικής τους, δηλαδή, ελευθερίας της βούλησης. Ακόμη και όταν ή άμαξά κινείται με απρόσμενους τρόπους για εκείνον που την ακολουθεί πειθήνια δεν είναι προδιαγεγραμμένη η στάση του. (Sharples,2002: 134 -137).

Ο Στωικός σοφός έχει φτάσει στο ανώτερο δυνατό ανθρώπινο επίπεδο νόησης και είναι σε θέση να γνωρίζει την φύση και την λειτουργία πολλών νόμων ώστε να προβλέπει τα μελλούμενα. Παρόλα αυτά δεν είναι παντογνώστης, η παντογνωσία είναι ίδιον μόνο του θεού και κατά συνέπεια αδυνατεί να προβλέψει τα πάντα. Αυτή η οντολογική ατέλεια του τον απομακρύνει από την αδράνεια, διότι, τον ωθεί στο χειρισμό κατάλληλων ενεργειών, ώσπου να αποκτήσει την προβλεπτική γνώση που του λείπει. Τα μέσα δράσης του είναι ανάλογα με τον βαθμό γνώσης του των γενικών νόμων, των νόμων, δηλαδή, οι οποίοι διέπουν τη φύση και από το τρόπο κατανόησης του μέλλοντος.

Η δραστική παρουσία του Στωικού σοφού, καταρρίπτει τον σφαλερό ισχυρισμό των αντιπάλων σχολών ότι ο Στωικισμός ήταν ένας φιλοσοφικός οργανισμός ο οποίος λάτρευε την απάθεια, την απάλειψη, δηλαδή των παθών των παθών. Ο σοφός πάντα δρα μελετημένα και επιφυλακτικά γιατί γνωρίζοντας την άγνοια του, δέχεται τη πιθανότητα κάποιο γεγονός να μην έχει την επιθυμητή για αυτόν εξέλιξη. Σε αυτή την περίπτωση αναγνωρίζει πρόθυμα τη προβλεπτική του έλλειψη και αυτόματα δέχεται το γεγονός ως καλώς γενόμενο. Ο σοφός είναι σταθερός στις απόψεις του, διότι οι συνθήκες κατά τη στιγμή που πάρθηκαν ήταν οι ιδανικότερες. Μένει

σταθερός ακόμη και αν αλλάξουν στο μεταξύ οι συνθήκες. (Sharples,2002: 135)

Ο σοφός έχει κατακτήσει την μακαριότητα και την ευδαιμονία χάρη της απάθειας στην οποία εκούσια περιήλθε, επειδή μόνο αυτός έχει την ικανότητα με τη δράση του να αγγίξει την τελειότητα. Ο σοφός είναι ο πλασμένος και ανυψωμένος, στο ιδεώδες ανθρώπινο τύπος. Αυτή η στωική πλαστουργία είχε σαν στόχο να δοθεί στους ανθρώπους ένα τέλειο πρότυπο ανθρώπου το οποίο θα προσπαθήσουν να ακολουθήσουν. Τους δίνουν, δηλαδή, ένα πρότυπο ευζωίας. Η ύπαρξη του ιδεατού στη σχολή τους είναι απαραίτητο , διότι θεωρούν την φιλοσοφία τους σαν μια παιδαγωγική διαδικασία και σαν τέτοια έπρεπε να είχε να προτείνει ένα ανώτερο τέλος για τον ανθρώπινο βίο. Στο πρόσωπο του σοφού ενσωματώνονται οι βασικές τους αρχές για τον ηθικό ανθρώπινο βίο. Ο σοφός είναι , ευδαίμων, τέλειος, πλούσιος, ρήτορας, βασιλιάς, πολυτεχνίτης και πολυεπιστήμονας, και όσον αφορά τη μακαριότητα του ίδια με εκείνη του Δία. Ο σοφός έχει φτάσει στο επίπεδο της θέωσης, επειδή έχει κατακτήσει την εσωτερική ελευθερία. Την ελευθερία εκείνη δηλαδή η οποία τον οδηγεί στην αποκάλυψη ότι η ζωή και όλα τα αγαθά καθαυτά δεν έχουν καμιά αξία.

Το μόνο αγαθό που στην ουσία αξίζει να κατέχει ο άνθρωπος είναι η ελευθερία και για τούτο είναι αναφαίρετη. Στα πλαίσια της εσωτερικής ελευθερίας οι Στωικοί δέχονταν την εκούσια έξοδο από τον βίο, την αυτοκτονία, δηλαδή (Γεωργούλης , 2008: 399-400). Επιχειρηματολογώντας υπέρ της αυτοκτονίας ισχυρίζονται ότι η αυτοχειρία σε ακραίες περιπτώσεις αποδεικνύεται το λογικότερο πράγμα εκείνη τη στιγμή. Η αυτοκτονία αν και είναι αντίθετη με τη γενική τάση της φύσης για την διαφύλαξη της ζωής και αντίθετη από τα συμφέροντα του ανθρώπου μπορεί να ερμηνευτεί λογικά σε ορισμένες περιπτώσεις.(Long, 2012:323)

Το πρότυπο του σοφού είναι τελικά ουτοπία όπως αποδείχθηκε στη πράξη. Κανείς δεν το άγγιξε όπως δηλώνει ο Χρύσιππος. Υπάρχουν όμως και μερικοί Στωικοί οι οποίοι ισχυρίζονται ότι υπήρξαν μόνο δύο σοφοί κατά το παρελθόν, ο Σωκράτης και ο Διογένης. Παρά την αδυναμία του ανθρώπου να γίνει σοφός υπάρχουν και άνθρωποι οι οποίοι προσπαθούν να βελτιωθούν ηθικά. Είναι οι καλούμενοι από τους Στωικούς «προκόπτοντες».

Ο σοφός των Στωικών έχει κοινά χαρακτηριστικά και σκοπό με τον άγιο του Χριστιανισμού. Οι περισσότεροι άνθρωποι για τον χριστιανισμό είναι αμαρτωλοί. Αλλά υπάρχουν και μερικοί οι οποίοι θέτουν ως σκοπό της ζωής τους την αγιοσύνη. Ο σοφός όντας εσωτερικά ελεύθερος, έχει και αυτός σαν στόχο του την τελειότητα, την αντίστοιχη αγιοσύνη του χριστιανισμού. Η κατάσταση του σοφού απαιτεί την τέλεια μετουσίωση, την ριζική οντολογική μεταστοιχείωση της ανθρώπινης ουσίας του. Η σοφία δεν επιτυγχάνεται βαθμηδόν αλλά αστραπιαία,

μέσα σε μια απειροελάχιστη χρονική στιγμή. Ο Πλούταρχος περιγράφει αυτή τη μεταμόρφωση ως εξής. Η μεταμόρφωση γίνεται ακαριαία χρονικά τη στιγμή κατά την οποία οι συνθήκες είναι κατάλληλες. Αυτή η στιγμή έρχεται όταν ο άνθρωπος ανυψωθεί στην κατάσταση της τέλει αρετής μετά από την πώση του στο έσχατο σημείο ηθικής κατάπτωσης. Η μεταμόρφωση του στην τελειότητα συμβαίνει ξαφνικά όταν ελευθερωθεί από όλη τη κακία. (Γεωργούλης, 2008: 399-400)

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

<https://bit.ly/3j9S90W>